

DOM. VAN DER LAAN, BRIEF AAN NICO VAN DER LAAN DD 20 JUNI '55

Pax, 26 juni '55, Paulusabdij Oosterhout

Beste Nico,

Hier volgden mijn indrukken toen je mij laat op de avond, voor het eerst eigenlijk, met het probleem van het CC. In aanraking bracht. Wel hadden wij enkele dagen tevoren in de buurt wat rondgekeken maar dat had mij toch geen oplossing aan de hand gedaan. Dat kwam vooral omdat ik mij nog nooit rekenschap had gegeven van de heele situatie van de stad & zijn uitbreidingen. 's-Bosch is dus duidelijk in een driehoek gebouwd, hetgeen zich tot in de vorm van de markt doet voelen. Daar komen de drie wegen samen. [diagram 1]

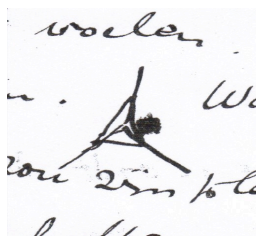

Diagram 1

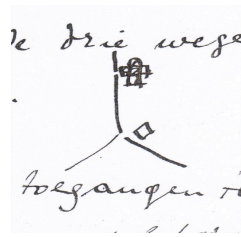

Diagram 2

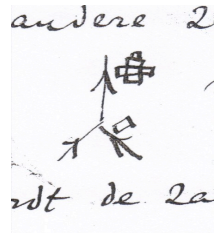

Diagram 3

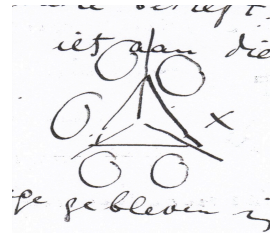

Diagram 4

Was er alleen het stadhuis dan zou zijn plaats de heele stad georiënteerd hebben. Dan had je duidelijk het gedeelte "achter het stadhuis" en opende zich de stad naar de ander kant. De gevel van het stadhuis zou de stad in kijken & de weg naar het stadhuis zou een zekere importantie hebben gekregen. De tegenwoordigheid van de kathedraal verdraait echter de geheele situatie. 't Is alsof er nu twee attractiepunten, twee polen zijn & al ligt het stadhuis er stedenbouwkundig voornamer bij, de kathedraal, al zou ze heelemaal ingebouwd zijn, houdt haar prioriteit in de invloed. Deze ligt aan een van de drie wegen & wel evenwijdig eraan. [diagram 2] Die weg wordt nu alles & de beide andere zijn als de toegangen tot die weg [diagram 3] met en passant het stadhuis. Nu wordt de zaak dus enigszins anders. Niet "achter het stadhuis" maar achter de kathedraal ligt de achterkant van de stad & de stad opent zich naar de beide toegangswegen. Maar omdat de kathedraal aan dezelfde kant ligt als het stadhuis & zelfs iets van de weg af, krijgt begrip "achter het stadhuis" een zeker tegenwicht. Alle plaatsen van de stad krijgen onder de invloed van de beide polen hun "statio" hun stand. Het zou mij verwonderd hebben achter het stadhuis het gouvernementshuis te vinden als ik niets links opzij de kathedraal wist etc.

De uitbreiding van de stad lijkt mij regelmatig tot stand gekomen. De driehoek heeft zich met een krans nederzettingen omringd & is zelf geheel intact gebleven ook wat zijn orientatie betreft alhoewel die uitbreiding iets aan die orientatie getornd heeft. [diagram 4] 'T Is alsof er een nederzetting achterwege gebleven is. De fameuze bossche broek & dit schijnt met opzet gebeurd te zijn. De oude stadsmuur is hier gehandhaafd. 't Is alsof de oude stad door dit gat blijft ademen. 't Is als een venster op de oude binnenstad. Ook dit verschijnsel verlegt weer even de waarde van de stadsdeelen. Heel den Bosch doet zich, afgezien van zijn inwendig structuur, voor als [diagram 5] in zich zelf gekeerd, met een soort schoot of boezem.

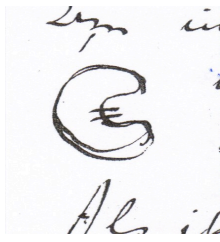

Diagram 5

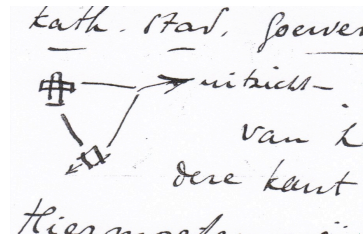

Diagram 6

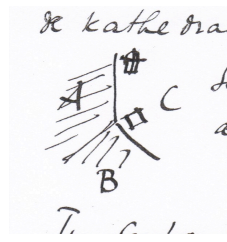

Diagram 7

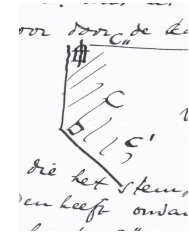

Diagram 8

Als ik nu moet zoeken naar een CC. voor Den Bosch als derde of vierde middelpunt, ben ik dus geneigd om het te zoeken afhankelijk van de voorgaanden kath., stad, gouvernement, in de driehoek [diagram 6] ondanks de façade van het stadhuis die de andere kant uitwijst. Hier moeten wij de krachten gewoon samenspannen & dan is het onmogelijk dat die stadhuis façade ons zou brengen naar de linkerkant van de kathedraal. Sector A is dus uitgesloten. [diagram 7] Sector B was het al van beginnen af door de kathedraal. In sector C [diagram 8] vervalt de hoek C', omdat die het stempel achter het stadhuis behouden heeft ondanks de kathedraal & eveneens de hoek C'' omdat daar het begrip "achter de kathedraal" geldt. Als ik nu verder aftast vindt ik als vanzelf het blok aan de parade, tegenover de kathedraal. Maar het gebouw zou zich teveel aan de kath. Binden en dus geen nieuw centrum vormen & dan ben ik dus geneigd het naar rechts te duwen. En dan zijn er twee factoren die van invloed zijn. Het venster op de bossche broek moet open blijven & wij mogen niet achter de kathedraal verzeild raken & dan vinden wij langzamerhand het gevoelige punt, dat noch de waardigheid van de kathedraal aantast, noch de broek dicht maakt, noch zich verstopt achter de kath. De aangifte van de roode lijn door de commissie heeft dit punt buitengesloten.

Economische overwegingen

- Technische " (Dieze)
- Aesthetische " uitzicht B. Broek.

De eerste overwegingen zijn onjuist te noemen door de proportie met het te verwerven CC. waarvan de importantie onderschat wordt als deze offers niet gebracht worden. De tweede overw. schijnen ook onbelangrijk. De derde overwegingen zijn maar ten deele juist geweest.

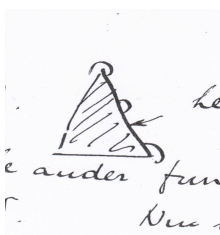

Diagram 9

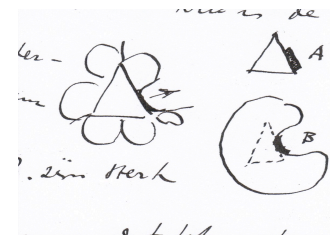

Diagram 10

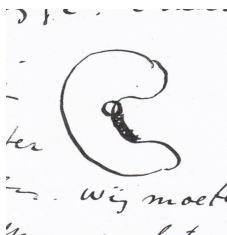

Diagram 11

Het open houden van het venster op Vught is juist, maar men moet zich de nieuwe situatie van de stad goed realiseren. Bij de oude stad [diagram 9] heeft de walmuur een heel andere functie als in de nieuwe stad. Nu is de walmuur de achterkant van een inham geworden. [diagram 10] De situaties A & B zijn sterk veranderd. Het stukje walmuur dat tot nu toe iets was dat van de oude stad over was moet nu iets van de nieuwe stad worden & dat kan gebeuren als dat speciale stukje boulevard en kop krijgt & daardoor aan de stad verbonden. [diagram 11] Het uitzicht moet als het ware van gat tot venster worden, ingelijst worden. Wij moeten dus iets van het uitzicht opofferen om het in zijn geheel beter tot zijn te laten

DOM. VAN DER LAAN, BRIEF AAN NICO VAN DER LAAN DD 20 JUNI '55

komen. Nu is het verder een studie van de aanwezige wegen die ter plaatse samen komen om tot een plaats te komen waar de gebouwen om gegroepeerd kunnen worden om elkaars belangrijkheid te ondersteunen. De oude zelfkant van de stad ter plaatse (huis burgemeester, café met waranda op het water van de Dieze) moet noodgedwongen wijken voor de nieuwe zelfkant. De twee zouden elkaar samen niet verdragen. (Let op het feit dat het restaurant van het Auditorium met uitzicht op de broek de functie overneemt van het oude café tje, in aangepaste proportie.) Hierna volgen de oplossingen der situatie elkaar vanzelf op.

Ook de gebouwen volgen de gegevens van de situatie, het niet plaatsen van de gehoorzaal met de rug naar de BB het open houden van de portiek, het gebruiken van het museum om aan te sluiten met Zuid (flats) & de muziekschool aan te sluiten met de stadsbebouwing (huizen) etc etc. Kan 't zoo? Verder weet ik niet veel.

Van harte gegr. Je br. Hans